

Porodiljsko odsustvo, odsustvo sa rada radi nege deteta o odsustvo sa rada radi posebne nege deteta

Pravo na porodiljsko odsustvo

U skladu sa odredbama člana 94, 94a i 95 Zakona o radu, zaposlena žena ima pravo na odsustvo sa rada zbog trudnoće i porođaja (porodiljsko odsustvo), kao i odsustvo sa rada radi nege deteta, u ukupnom trajanju od 365 dana.

Na osnovu nalaza nadležnog zdravstvenog organa, zaposlena žena ima pravo da otpočne porodiljsko odsustvo najranije 45 dana, a obavezno 28 dana pre vremena određenog za porođaj. Porodiljsko odsustvo traje do navršena **3 meseca** od dana porođaja.

Po isteku porodiljskog odsustva, zaposlena žena ima pravo na odsustvo sa rada radi nege deteta do isteka **365 dana** od dana otpočinjanja porodiljskog odsustva.

Pravo na porodiljsko odsustvo ima i zaposleni koji radi sa nepunim radnim vremenom . Naknada zarade zaposlenog koji radi sa nepunim rednim vremenom utvrđuje se srazmerno vremenu provedenom na radu, u skladu sa zakonom, opštim aktom ili ugovorom o radu.

Pravo na porodiljsko odsustvo ima i zaposlena koja se nalazi na neplaćenom odsustvu., pri čemu je potrebno da obavesti poslodavca o korišćenju porodiljskog odsustva dostavljanjem lekarske doznake. S obzirom na to da zaposlena ne može da odsustvuje sa rada po dva osnova, ostvarenjem prava na porodiljsko odsustvo zaposlenoj se prekida neplaćeno odsustvo.

Pravo da koristi porodiljsko odsustvo ima i zaposlena žena ako se dete rodi mrtvo ili umre pre isteka porodiljskog odsustva, saglasno odredbama člana 95. Zakona o radu.

Po isteku porodiljskog odsustva zaposlena žena koja rodi treće i svako naredno drugo dete, kao i zaposlena žena koja u prvom porođaju rodi troje ili više dece ima pravo na odsustvo sa rada radi nege deteta dve godine od dana otpočinjanja porodiljskog odsustva.

Poslodavac je dužan da donese rešenje o korišćenju prava zaposlene na porodiljsko odsustvo i odsustvo sa rada radi nege deteta.

Primer rešenja o porodiljskom odsustvu i odsustvu sa rada radi nege deteta:

Naziv poslodavca:

Na osnovu člana 192. a u vezi sa članom 94. stav 41 do 4. Zakona o radu (Skužbeni glasnik RS broj 24/05, 61/05 i 54/09 donosimo

Rešenje o porodiljskom odsustvu i odsustvu sa rada radi nege deteta

1. (Zaposlena) _____, na poslovima _____, koristiće porodiljsko odsustvo počev od _____ do _____ godine.
2. Po isteku porodiljskog odsustva iz tačke 1. ovog rešenja, zaposlena nastavlja sa korišćenjem odsustva sa rada radi nege deteta dana _____ godine.
3. Za vreme porodiljskog odsustva i odsustva sa rada radi nege deteta zaposlena ima pravo na naknadu zarade, u skladu sa propisima o finansijskoj podršci porodici sa decom.

Obrazloženje

Na osnovu nalaza i mišljenja nadležnog zdravstvenog organa, zaposlena treba da se porodi i da korišćenje porodiljskog odsustva započne dana _____ godine.

Po isteku porodiljskog odsustva, u smislu člana 94. stav 3. Zakona o radu, nastavlja da koristi odsustvo sa rada radi nege deteta u neprekidnom trajanju od 365 dana, počev od dana kada je započela korišćenje porodiljskog odsustva, odnosno počev od _____ godine.

Direktor

Pravo na odsustvo sa rada radi posebne nege deteta

U skladu sa odredbama člana 96. Zakona o radu jedan od roditelja deteta kome je neophodna posebna nega zbog teškog stepena psihofizičke ometenosti, ima pravo da po isteku porodiljskog odsustva i odsustva sa rada radi nege deteta, da odsustvuje sa rada radi posebne nege deteta, ili da radi sa polovinom radnog vremena do navršenih pet godina života deteta. Pravo na odsustvo sa rada radi posebne nege deteta ostvaruje se na osnovu mišljenja nadležnog organa za ocenu stepena psihofizičke ometenosti deteta, u skladu sa zakonom.

Sva navedena prava ima i jedan od usvojlaca, hranitelja ili staratelja, ako je detetu s obzirom na stepen psihofizičke ometenosti potrebna posebna nega, saglasno odredbama člana 99. Zakona o radu.

Težak stepen psihofizilke ometenosti postoji ako je dete:

- Telesno invalidno
- Slep
- Gluvo, odnosno nagluvo
- Umereno, teško ili duboko mentalno zaostalo
- Dete sa razvojnim poremećajem
- Dete koje je višestruko ometeno.

Prava zaposlene za vreme korišćenja porodiljskog odsustva

1. Pravo na godišnji odmor

Zaposlena koja se nalazi na porodiljskom odsustvu ima pravo na godišnji odmor, ukoliko ispunjava uslove za sticanje prava na godišnji odmor, koji su utvrđeni odredbama člana 68 Zakona o radu. U skladu sa ovim odredbama, zaposleni stiče pravo da koristi godišnji odmor posle mesec dana neprekidnog rada.

Zaposleni koji je ispunio uslov za sticanje prava na korišćenje godišnjeg odmora, a nije u celini ili delimično iskoristio godišnji odmor u kalendarskoj godini zbog odsustva sa rada radi korišćenja porodiljskog odsustva, odsustva sa rada radi nege deteta i posebne nege deteta, ima prava da taj odmor iskoristi do 30. juna naredne godine.

2. Zabrana otkaza ugovora o radu

Za vreme porodiljskog odsustva, odsustva sa rada radi nege deteta i odsustva sa rada radi posebne nege deteta, saglasno odredbama člana 187 stav 1. Zakona o radu, poslodavac ne može zaposlenom da otkáže ugovor o radu.

Počev od 16. aprila 2013. godine, zaposlenoj ženi koja je zasnovala radni odnos na određeno vreme, radni odnos na određeno vreme produžava se do isteka prava na odsustvo sa rada radi održavanja trudnoće i porodiljskog odsustva.

U slučaju prestanka radnog odnosa zaposlene za vreme porodiljskog odsustva, odsustva sa rada radi nege deteta i odsustva sa rada radi posebne nege deteta (likvidacija privrednog društva, zatvaranej radnje, istek roka na koji je zaključen ugovor o radu na određeno vreme i dr.), zaposlena ima pravo na novčanu naknadu od prvog dana od dana prestanka osiguranja, ukoliko prijavi i podnese zahtev Nacionalnoj službi za zapošljavanje, u roku od 3 0dana od dana prestanka radnog odnosa.

Pravo na naknadu zarade porodilji

Naknadu zarade za vreme porodiljskog odsustva i odsustva sa rada radi nege deteta ostvaruju:

- 1) Zaposlene žene kod poslodavaca
- 2) Žene koje samostalno obavljaju delatnost

Obračun i isplata naknade zarade za porodiljsko odsustvo i odsustvo sa rada radi nege deteta vrši se u skladu sa odredbama:

- 1) Zakona o finansijskog podršci porodici sa decom (Sg. RS broj 16/02, 115/05 i 107/09)
- 2) Instrukcije Ministarstva rada i socijalne politike broj 011-00-413/2011-13)

Visina naknade zarade:

Počev od 31.12.2009 godine, naknada zarade za porodiljsko odsustvo za zaposlene utvrđuje se u visini prosečne **osnovne zarade** zaposlene **uvećane za minuli rad** za poslednjih 12 meseci koji prethode mesecu u kome otpočne korišćenje odsustva.

Pod osnovnom zaradom podrazumeva se ugovorena osnovna zarada koja je isplaćna u poslednjih 12 meseci. Ugovorena osnovna zarada uvećava se i za isplaćeno uvećanje po osnovu minulog rada (0,4%).

Stoga, u osnov za utvrđivanje visine naknade zarade porodilje ne ulaze:

- 1) Uvećanje zarade (osim minulog rada)
- 2) Druga primanja koja imaju karakter zarade (uvećanje za regres, topli obrok i sl.)
- 3) Naknade zarada po drugim osnovama (naknada za dolazak i odlazak sa posla i sl.)
- 4) Sva druga lična primanja koje isplaćuje poslodavac (npr: isplata iz dobiti)

Ukoliko je zaposlena bila u radnom odnosu manje od 12 meseci, naknada zarade za porodiljsko odsustvo utvrđuje se tako što se za mesece koji nedostaju do 12 meseci, kao zarada uzima 50% prosečne mesečne bruto zarade u Republici Srbiji, prema objavljenim podacima¹. **(50% prosečne bruto zarade u RS prema podatku objavljenom u mesecu koji prethodi mesecu otpočinjanja odsustva). Porodilji koja je bila u radnom odnosu, od tri do šest meseci pripada 60 odsto, a porodilji u random odnosu do tri meseca pripada 30 odsto od iznosa naknade zarade).**²

Ukoliko poslodavac nije ispatio iznos ugovorene zarade, kao zarada za taj period uzima se 50% prosečne mesečne bruto zarade u Republici Srbiji, (50% prosečne bruto zarade u RS prema podatku objavljenom u mesecu koji predhodi mesecu otpočinjanja odsustva)

Obračun i isplata naknade zarada

Obračun i isplatu naknade zarada porodilji, poslodavac vrši istovremeno sa obračunom i isplatom zarada zaposlenima. Opštinska odnosno gradska uprava vrši prenos sredstava, iz sredstava u budžetu Republike, poslodavcu na njegov redovan tekući račun – refundira zaradu porodilje nakon podnošenja odgovarajuće dokumentacije zavodu za zdravstveno osiguranje.

¹ Podaci se mogu naći na internetu objavljuju se kvartalno (jedan objavljen podatak za 3 meseca, nakon čega se ponovo utvrđuje)

² Izvor: Računovodstvena praksa

Primer:

Zaposlena je otvorila porodiljsko bolovanje 01.06.2014. godine i ostvaruje pravo na pun iznos naknade zarade (100%). Zaposlena je zasnovala radni odnos 01.08.2013. godine. Za nedostajuće mesece (2 meseca) pripada joj 50 % od prosečne bruto zarade u RS (prema objavljenom podatku koji prethodi mesecu otpočinjanja odsustva (u našem primeru to je jul 2014.) uvećana za minuli rad.

Podaci za obračun:

Prosečna bruto zarada u julu 2014³ : 62.380,00 (50 % od prosečne zarade = 62.380,00 x 50% = 31.190,00). Zaposlena ima staža od osam meseci, tako da nema osnova za uvećanje po osnovu minulog rada.

Zaposlenoj je u prethodnih 10 meseci, koji prethode mesecu otpočinjanja odsustva isplaćenja zarada u sledećem iznosu:

Obračun naknade zarade prodirji:

MESEC	Osnovna zarada sa porezom i doprinosima (minuli rad = 0,00)
maj 2014	33,000.00
april 2014	33,000.00
mart 2014	33,000.00
februar 2014	33,000.00
januar 2014	33,000.00
decembar 2013	33,000.00
novembar 2013	33,000.00
oktobar 2013	33,000.00
septembar 2013	33,000.00
avgust 2013	33,000.00
jul 2013	31,190.00
jun 2013	31,190.00
UKUPNO	392,380.00
Naknada za vreme porodiljskog odsustva i odsustva sa rada radi nege deteta (392.380 / 12)	32,698

³ http://praksa.rs/aktuelni_podaci.php?open=21

U našem primeru zaposlena ostvaruje pravo na naknadu zarade za porodijsko odsustvo u bruto iznosu od 32.698 (Bruto 1)

Rekapitulacija naknade zarade – porodilja:

	Porodilja	Tekući račun	Konto
1	2	5	
OSLOBODJENJE ZA POREZ	11,242.00		
Bruto zarada	32,698.00		2250 d+
Obaveze za Porez na zarade	2,145.60	840-4848-37	4550 p+
obaveze po osnovu doprinosa Pio na teret radnika 14%	4,577.72	840-4848-37	4551 p+
obaveze po osnovu doprinosa za zdravstveno osiguranje na teret radnika 5,15.%	1,683.95	840-4848-37	4552 p+
obaveze po osnovu doprinosa za osiguranje za slučaj nezaposlenosti na teret radnika 0,75%	245.24	840-4848-37	4553 p+
Ukupni doprinosi na teret radnika	6,506.90		
Neto zarada	24,045.50		4540 p+
obaveze po osnovu doprinosa Pio na teret poslodavca 12%	3,923.76	840-4848-37	4561 p+
obaveze po osnovu doprinosa za zdravstveno osiguranje na teret poslodavca 5,15%	1,683.95	840-4848-37	4562 p+
obaveze po osnovu doprinosa za osiguranje za slučaj nezaposlenosti na teret poslodavca 0,75%	245.24	840-4848-37	4563 p+
Ukupni doprinosi natret poslodavca	5,852.94		2250 d+
Ukupna Sredstva Bruto 2	38,550.94		

Kontiranje obračun, isplata naknade zarade i primljene refundacije sredstava

<i>Kontiranje: obračun naknade zarade porodilja</i>							
4540 - Neto porodilja				4550 - Porez na zarade REF			
		24,045.50				2,145.60	
4551 - Doprinos za PIO na teret zaposlenog REF				4552 - Doprinos za zdravstvo na teret zaposlenog REF			
		4,577.72				1,683.95	
4553 - Doprinos za nezaposlenost na teret zaposlenog REF				2250 - Potraživanja od fondova - refund. Porod. Odsustv			
		245.24				38,550.94	
4561 - Pio poslodavac refundacija				4562 - Zdravstvo poslodavac - refundacija			
		3,923.76				1,683.95	
4563 - Nezaposlenost poslodavac refundacija							
		245.24					

Naknada i obaveze po osnovu naknade zarade porodilje se isplaćuju sa tekućeg redovnog tekućeg računa:

<i>Kontiranje: Isplata naknade zarade porodilja</i>			
4540 - Neto porodilja		4550 - Porez na zarade REF	
	24,045.50		2,145.60
4551 - Doprinos za PIO na teret zaposlenog REF		4552 - Doprinos za zdravstvo na teret zaposlenog REF	
	4,577.72		1,683.95
4553 - Doprinos za nezaposlenost na teret zaposlenog REF		4561 - Pio poslodavac refundacija	
	245.24		3,923.76
4562 - Zdravstvo poslodavac - refundacija		4563 - Nezaposlenost poslodavac refundacija	
	1,683.95		245.24
2410 - Tekući račun			
	38,550.94		

Obračun naknada zarada vrši se na obrascu NZ-1 (spisak obračunatih naknada zarade i isplata naknada)

Poslodavac dostavlja opštinskoj, odnosno gradskoj upravi prema svom sedištu dva primerka obrasca NZ-1 na overu, svaki put kada isplaćuje zaradu i izvod iz pojedinačne poreske prijave PPP PD i dokaz o isplaćenju naknadi zarade (izvod banke na osnovu koga se može utvrditi da naknada zarade isplaćena i da je izvršena isplata poreza i doprinosa za obavezno socijalno osiguranje. Ukoliko poslodavac vrši isplatu preko blagajne, uz izveštaj banke dostavlja se i potpisan spisak od strane zaposlenog o primljenoj naknadi zarade.

Opštinska odnosno gradska uprava overava obrasce u roku od dva dana, i jedan primerak vraća poslodavcu. Opštinska odnosno gradska uprava vrši prenos sredstava na osnovu overenog NZ-1 i dokaza o isplaćenju naknadi zarade.

2410 - Tekući račun		2250 - Potraživanja od fondova - refund. Porod. Odsustvo	
	38,550.94		38,550.94
Za primlejnju refundaciju sredstava			

Pravo zaposlene žene na dnevnu pauzu u toku dnevnog rada ili na skraćenje dnevnog radnog vremena.

Izmenama i dopunama Zakona o radu, koje su stupile na snagu 16.04.2013. utvrđeno pravo zaposlene žene, koja se vrati na rad pre isteka godinu dana od rođenja deteta, na jednu ili više dnevnih pauza u toku dnevnog rada, u ukupnom trajanju od 90 minuta, ili na skraćenje radnog vremena u trajanju od 90 minuta, kako bi mogla da doji svoje dete, ako dnevno radno vreme zaposlene žene iznosi šest ili više časova.